

**Аб некаторых прычынах высокай зменлівасці інжэнерных якасцяў
грунтоў**

Заіка Ю.У.

Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт

Падчас правядзення інжэнерна-геалагічных вышуканняў нярэдка назіраецца з'ява высокай зменлівасці трываласных і дэфармацыйных якасцяў грунтоў у кропках даследавання, размешчаных у межах будаўнічай пляцоўкі на параўнальна невялікай адлегласці паміж сабой. Гэта працягваецца як на выніках задання, так і выпрабавання штампамі і іншымі палявымі метадамі. У той жа час, віды грунтоў, іх грануламетрычны склад і іншыя характарыстыкі ў гэтых кропках могуць не дэманстраваць істотных адрозненняў. Існуюць шматлікія прычыны такой варыябельнасці, большасць з якіх у інжэнерна-геалагічнай практыцы не прынімаецца да ўліку. Да іх адносяцца парушэнні нармальнага залягання слаістых адкладаў (зморшчыны, скіды, насоўванні і інш.), якія маюць значнае пацырэне ў пячаных і гліністых адкладах Беларусі, аднак не выяўляюцца ў працэсе інжэнерных вышуканняў. Такія парушэнні не ўлічваюцца і пры мадэляванні структуры грунтовых аснаванняў, дзе ў большасці выпадкаў ужываецца “слаіста-лінзавая” мадэль, у якой грунты маюць гарызантальнае і клінападобнае заляганне.

Паколькі парушэнні нармальнай слаіста-лінзавай структуры адкладаў звычайна не фіксуюцца інструментальнымі сродкамі, яны назіраюцца толькі *post factum* - пасля адкопвання катлаванаў, альбо ў кар'ерах па здабычы пячана-жвіровай і гліністай сыравіны. Часцей за ўсё парушэнні прымеркаваны да раёнаў падняццяў і значных перападаў вышынь. Традыцыйна такія з'явы адносяцца да гляцыятэктонікі і тлумачацца пераважна дынамічным уздзеяннем плейстацэнавых ледавікоў. Альтэрнатыўная антыгляцыялістычная гіпотэза адносіць іх да праяваў разломнай тэктонікі і яе ўплыву на размеркаванне напружанняў у верхніх гарызонтах зямной кары. Характэрнай адметнасцю гэтых парушэнняў з'яўляецца развіццё іх у няскальных некансалідаваных грунтах. Такім чынам, у працэсе іх фарміравання замест працэсаў зрэзу, які рутынна мадэлюецца пры вышуканнях на маналітах грунтоў, працягваюцца фактары пластычнай дэфармацыі і, верагодна, цяжучасці, якія больш дакладна адлюстроўваюцца стабільна-метрычным метадам. Адметна таксама, што гэтыя працэсы закранаюць перш за ўсё пяскі - у звычайных умовах не пластычныя грунты. Даследаванні падобных з'яваў уяўляюцца немалаважнымі ў тэарэтычных і ў практычных адносінах.